

Mottakere:

Vial AS
Auglendsmyrå 17B
4016 Stavanger
v/ Stina Tran Huynh
sh@vial.no

Bjerkreim kommune
PB 17
4384 Vikeså
Postmottak@bjerkreim.kommune.no

Stavanger, 28.08.2020

Dette brevet sendes fra:

Frivillige organisasjoner med i styret i Forum for natur og friluftsliv (FNF) Rogaland som følger; *Stavanger Turistforening, Haugesund Turistforening, Norges speiderforbund Vesterlen krets, Rogaland KFUK-KFUM speidere, Norsk Ornitologisk Forening avd. Rogaland og Naturvernforbundet i Rogaland.*

FNF er et samarbeidsnettverk for natur- og friluftslivsorganisasjoner på fylkesnivå. I Rogaland representerer forumet ca. 60 000 medlemskap. FNF Rogaland har to lokale utvalg, FNF i Stavanger og FNF på Haugalandet.

FNF Rogaland – merknader til planprogram og planinitiativ – «Hetlandsskogen»

Vi viser til varsel om oppstart av reguleringsarbeid, forhandlinger om utbyggingsavtale og offentlig ettersyn av planprogram for North Sea Energy Park – Hetlandsskogen. Videre vises det til avtale med Vial AS om utsatt frist for å avgi høringsinnspill til 28.08.2020.

Forum for natur og friluftsliv i Rogaland representerer et bredt spekter av natur- og friluftsinnteresser i Rogaland, og dette er utgangspunkt for våre merknader til foreslått planprogram og planinitiativ.

Vi har innledningsvis noen overordnede merknader til den foreslåtte industriparken. Deretter har vi presentert merknader til henholdsvis planprogrammet og planinitiativet.

Overordnede merknader

Forslaget om å omgjøre Hetlandsskogen til industripark for kraftkrevende industri er av North Sea Energy Park markedsført som en konfliktfri utbygging. Dette er vi helt uenige i. Det er en åpenbar interessekonflikt i denne saken mellom nærings- og utbyggingsinteresser på den ene siden og natur- og friluftsinnteresser på den andre. Utbyggingen vil rasere et stort og til dels uberørt naturområde som er et viktig rekreasjons- og friluftsområde for folk både lokalt og regionalt.

FORUM FOR
NATUR OG FRILUFTSLIV
ROGALAND

Gamle Jåttåvågen 67, 4020 Stavanger
rogaland@fnf-nett.no / 46 85 07 86
www.fnf-nett.no/rogaland
Org. nr.: 998129028

I denne situasjonen kan det se ut til at Bjerkreim kommune tenker mer på de private utbyggerne enn på sine egne innbyggere. Tilsynelatende har kommunen latt seg friste av økonomiske interesser til å inngå i et offentlig-privat samarbeid med Hetlandsskogen AS (private investorer og eiendomsbesittere) og Dalane Energi.

Dalane-regionen har de senere år tatt en uforholdsmessig stor belastning når det gjelder nedbygging av verdifulle natur- og friluftsområder. Mange fine høydedrag er ikke lenger attraktive turmål. Hetlandsskogen er fortsatt en frodig oase med skog, fjell, elver, myrer og tjern i et omkringliggende landskap der vindkraftanleggene i Egersund, Gravdal, Bjerkreim og Skinansfjellet har satt dype og irreversible spor. I jakten på nye arbeidsplasser finnes det et punkt hvor nedbyggingen av natur- og friluftsområder blir så omfattende at Dalane-regionen taper attraktivitet som bo- og arbeidsmarkedsregion og som reiselivsdestinasjon.

I opinionen synes det å være en voksende motstand mot denne vekst- og utbyggingslinjen. Vi noterer oss at nesten 1100 deltar i Facebook-gruppa «*Bevar Hetlandsskogen*» og nesten 700 har skrevet under på et opprop om å si nei til å industrialisere Hetlandsskogen. Mange av FNF-organisasjonenes medlemmer deltar gjennom lokallag og aktiviteter for at Hetlandsskogen skal få bestå.

FNF Rogaland feller ingen endelig dom over det foreslåtte prosjektet på dette tidspunktet selv om vi allerede nå anfører flere innvendinger. Vi har tiltro til at det forestående planarbeidet med konsekvensutredning vil gi en fyllestgjørende *faglig* beskrivelse av de konsekvenser den foreslåtte industriparken vil ha for naturmangfold og friluftsinnteresser. Vi har også tiltro til at det *politisk* vil bli gjort en reell og objektiv avveining mellom fordeler og ulemper for miljø og samfunn. Motsatsen vil være en proforma planprosess der hovedkonklusjonene allerede er truffet i initiativfasen uten folkelig innsyn og forankring. FNF Rogaland vil følge planarbeidet nøye videre.

Merknader til foreslått planprogram:

Merknad til «*Bakgrunn og formål med planarbeidet*», s. 5.

Til støtte for den foreslåtte industriparken er det vist til Regionalplan for samordnet arealbruk og transport i Dalane 2019-2030 og til punktet om at «...Dalane skal satse på å skape flere arbeidsplasser tilknyttet reiselivet i regionen.» Dette skal gjøres ved å «...styrke satsingen på kraftkrevende industri, fornybar energi og bærekraftig mineralnæring.»

Dette synes å være en merkelig form for logikk som mangler realitetsorientering. Hvorfor reiselivet i Dalane skulle styrke seg med et stort næringsområde med kraftkrevende industri, en rekke vindkraftanlegg og gruvedrift, er ikke akkurat innlysende. Det foreslåtte planprogrammet bærer preg av hastverk, der Bjerkreim kommune gjennom North Sea Energy Park ønsker å være på banen i konkurransen om å få tiltrekke seg kraftkrevende dataindustri til kommunen.

Vi savner en mer overordnet og helhetlig planforankring av initiativet om å anlegge en svær industripark i Hetlandsskogen. Behovet er anslått til 2500 daa, mens varslingsområdet er hele 7600 daa. Etablering av kraftkrevende virksomhet, slik det er omtalt i planprogrammet, krever svært mye areal og slike lokaliseringer bør derfor vurderes mer overordna ut fra et regionalt og nasjonalt

perspektiv. Regjeringen har som mål at Norge skal være en attraktiv nasjon for datasenter og annen databasert industri, men foreløpig skjer dette uten en regional plan for utviklingen i Rogaland.

Rogaland fylkeskommune har i Regional planstrategi 2021 – 2024 foreslått utarbeidelse av en regional strategi for datasentre og annen kraftkrevende dataindustri, og at dette planarbeidet skal skje raskt. I FNFs uttalelse til Regional planstrategi, støtter vi at en slik overordnet strategi blir utarbeidet. Vi er kjent med at Rogaland fylkeskommune har pekt ut 14 ulike areal som har potensiale for kraftkrevende industri og at det foreligger tilsvarende planer andre steder i landet.

Et umiddelbart innspill fra oss vil være å vurdere å anlegge kraftkrevende industri i arealer som allerede er avsatt til industri i kommunale- og regionale planer.

Naturvernforbundet har etterlyst et nasjonalt konsesjonssystem for ny kraftkrevende dataindustri, slik at myndighetene kan ta hensyn til samfunnsnytt og lokaliseringen av denne type virksomhet.

Merknad til pkt. 3.3 Fremdrift, s. 10.

Det er i framdriftsplanen lagt opp til en prosess der fastsettelse av planprogram skjer tidlig høst, og der detaljreguleringsforslaget med konsekvensutredning skal skje i løpet av noen få høstmåneder med desember som leveringsfrist. Høring og politisk behandling skal skje første halvår 2021.

Det foreslåtte planområdet er stort, og omfatter ulike naturtyper og biotoper for planter, fugl, insekter og ulike typer fisk og vilt. Å kartlegge på en systematisk måte dette naturmangfoldet på noen korte høstmåneder, er etter vår oppfatning ikke tilstrekkelig. Eksempelvis gjør et mangfoldig fugleliv ulik bruk av området gjennom årstidene, både til hekking på vårparten og forsommeren, til trekk vår og høst og til overvintring på vinterstid. Vi mener at tiden til kartlegging og konsekvensutredning bør utvides til 1 år, slik at naturmangfoldet blir kartlagt på en systematisk måte.

Merknad til pkt. 4 «Beskrivelse av planområdet», ss. 11-18

FNF Rogaland stiller seg undrende til at en sentral database som Artskart (<https://artskart.artsdatabanken.no>) ikke er blitt sjekket i forbindelse med utarbeidelse av planprogrammet. Kun mindre oppdaterte databaser som Naturbase og Temakart Rogaland er tilsynelatende undersøkt, noe som tilsier at utreder har gått glipp av mye viktig eksisterende informasjon om naturmiljøet i planleggingsområdet som er svært enkelt tilgjengelig og kunne vært undersøkt på minutter. Dette er uheldig for konfliktnivået i saken ettersom naturmangfoldet i planområdet blir framstilt som langt mer trivielt enn det er.

Merknad til pkt. 8 «Utredningsbehov», s. 24

Utslipp av klimagasser framgår ikke av de tema som skal konsekvensutredes. Den foreslåtte industriparken vil sannsynligvis føre til store utslipp av CO2 fordi store myr- og skogsområder skal bygges ned. Samtidig vil naturens evne til å binde karbon i framtiden bli svekket. Vi viser også til arbeidet med Regionalplan for klimatilpasning der erosjon og forringet vannkvalitet ved arealinngrep er viktige tema. Planen skal vedtas i høst.

Nylig ble nydyrking av myr som hovedregel forbudt i Norge, men det har manglet tydelige føringer for andre typer omdisponering. Etter vår oppfatning er det viktig å få kartlagt hva nedbygging av myr og skog innebærer av klimagassutslipp slik at karbonrike arealer på en bedre måte kan ivaretas i lokal arealplanlegging. Nedbygging av myr og skog på organisk jord har stor klimaeffekt, og derfor er det viktig å sørge for at konsekvensutredningen synliggjør hvor store klimagassutslipp inngrepene vil ha.

Miljødirektoratet har allerede utviklet regneverktøy som kan brukes til å anslå nivået på klimagassutslipp fra arealer ved en planlagt utbygging, som blant annet kan brukes til å sammenligne virkningene ved flere utbyggingsalternativer. Direktoratet arbeider nå med videreutvikling av regneverktøyet, samt veiledning om hvordan det kan brukes i konsekvensutredninger.

Merknader til planinitiativ og konsekvensutredning

Som påpekt i våre merknader til planprogrammet, framstår beskrivelsene av naturmangfoldet i Hetlandsskogen og i randsonene som mer trivielt enn det det er. Områdets betydning som friluftsområde – både lokalt og regionalt - framstår også som lite dekkende.

Merknadene nedenfor tar opp noen av disse manglende, og kan sånn sett tas i betraktning i forbindelse med selve konsekvensutredningen. Det er samtidig viktig å understreke at den kunnskapen som det vises til, ikke er dekkende, og at behovet for ny kunnskap er stort.

Hetlandsskogens betydning som friluftsområde

Dagens preg som et skog- og utmarksområde med tilrettelegging for friluftsliv, vil bli radikalt endret gjennom etableringen av industriparken. Tiltaket vil også medføre at nærmiljøet påvirkes av tungtransport, støy og andre påvirkninger. Hetlandsskogen inngår i et større regionalt friluftsområde og den et godt tilrettelagt for friluftsliv med et omfattende stinett med merkede løper. Skogen er lett tilgjengelig med bil for folk fra Bjerkreim og Egersund med god plass til parkering. Det er en fin skog til både løping og turgåing. Dette er også en av skogene der man oftere kan treffe på dyr enn for eksempel i Vannbassengene i Egersund. For noen år siden satt Statskog opp en gapahuk ved elva som Dalane Turlag har driftet i alle år. Bakgrunnen for å sette opp gapahuken var de gode fiskeforholdene i elva. Ved Eikesvatnet er det en offentlig tilgjengelig badeplass.

Fugl i Hetlandsskogen og i randsonene

Medlemmer av NOF-Dalane lokallag har gjort registreringer av fugler i Hetlandsskogen i en årrekke, jf. deres høringsinnspill til samme sak som sammenfatter observasjoner av fugl. Artskart dokumenterer en rekke rødlistede fuglearter som inkluderer: hubro (EN), vipe (EN), myrhauk (EN), brusfugl (EN), dvergdykker (VU), storspove (VU), lappfiskand (VU), bergand (VU), sivhauk (VU), sivhøne (VU), sothøne (VU), vannrikse (VU), sanglerke (VU), rosenfink (VU), lappugle (VU), stær (NT), taksvale (NT), sandsvale (NT), sivspurv (NT), gulspurv (NT), vaktel (NT), gjøk (NT), toppdykker (NT), fiskeørn (NT), jaktfalk (NT), vepsevåk (NT), hønsehauk (NT), dobbeltbekkasin (NT) og fiskemåke (NT). Dette inkluderer hekkende, trekkende og overvintrende fuglearter i området.

Høringsinnspillet til NOF-Dalane viser til at det finnes 2-3 par med hubro i området. Denne uglen har en særskilt forvaltningsmessig interesse, og er noe som både utredere, utbygger og kommune bør

merke seg. Den norske hubrobestanden blir nå regnet å være 356-607 par, og arten er plassert som sterkt truet på den norske rødlista. Et kjerneområde for hubroen i Norge er Rogaland, og særlig da de sørlige lavlandsheiene og skogene i Sør-Rogaland. Hubroen tåler lite av menneskelig aktivitet før hekkingen mislykkes og hekkeplassene oppgis. Med storstilt vindkraftutbygging i Bjerkreimsheiene og en lang liste andre forstyrrelser som veibygging, hyttebygging mv, er hubroen allerede sterkt presset i det området hvor det nå planlegges industripark. Vi forventer at det blir gjort en grundig kartlegging og konsekvensvurdering mht. hva den foreslåtte industriparken kan bety for hubroen.

Vi viser for øvrig til høringsinnspillet til NOF-Dalane som beskriver fuglelivet i Hetlandsskogen.

Planter

Klokkesøte (VU) er observert i planområdet og like utenfor. Det finnes sannsynligvis flere lokaliteter i planområdet. Klokkesøte tilsier at det er kystlynghei i planområdet - en sterkt truet naturtype. Dersom beitepåvirkningen i området er god, bør undersøkelser av beitemarksopp gjennomføres.

Insekter

Artskart viser at det like utenfor planområdet er observert flere rødlista insekter: karminspinner (EN), røsslyngmåler (EN), rødhalslavspinner (VU), hvit tigerspinner (VU), krossvedflatvikler (NT), grått lyngheifly (NT), båndsumpvikler (NT). Planområdet kan dermed huse viktige områder for rødlistede insekter slik at nærmere undersøkelser bør gjennomføres.

Vannmiljø

Planområdet inneholder flere små, potensielt fiskeløse tjern hvor vannmiljøet bør vurderes ut ifra insektlivet, algeflora og vannplanteflora, med mindre disse er sterkt forringet av forsurening. Vannmiljøet bør ikke kun undersøkes for fisk i KU, som foreslått i «Forslag til planprogram», da dette er et for snevert fokus som unngår mange av naturverdiene i ferskvannsforkomster.

Vi konstaterer at planområdet ligger innenfor avgrensningen for verneplan for Bjerkreimsvassdraget. Det tilsier særdeles strenge krav i forhold til påvirkning av vannmiljø og utslipp til vann. Etablering av industri i dette området, og særlig forslaget om landbasert fiskeoppdrett, tilsier et høyt potensial for utslipp i Bjerkreimselva som er en viktig lakseelv. Vi forventer at dette blir nøye vurdert i KUen.

Vilt

Ifølge naboer og brukere av Hetlandsskogen, har området mange trekkruer for hjort, elg og rådyr, i tillegg til forekomsten av andre dyr, som hare, rev, grevling mv. Rødlistet ferskvannsmusling skal tidligere være observert i bekken på Litle Eige og i Sauabekken. Det samme gjelder ål som blant annet skal være påvist i Eikesvatnet. Ålen i dag sterkt truet og er oppført både i IUCNs rødliste og i Norsk rødliste for arter. Ålen er totalfredet i Norge fra 2010. Det er behov for grundig dokumentasjon av hvilke rødlistede arter som befinner seg i planområdet, som for eksempel slettsnok.

Vurdere sumvirkninger

Sørlige deler av Rogaland har de siste årene hatt flere større utbygginger i utmark uten tidligere større tekniske inngrep, bl.a. som følge av flere vindkraftprosjekter. North Sea Energy Park vil beslaglegge store arealer uten større tekniske inngrep i en region med betydelig utbyggingspress i

andre naturområder. I så henseende bør naturmangfoldloven § 10 vurderes ut fra den samlede belastningen på økosystemene i planområdet, men ideelt sett også utfra totalbelastningen som økosystemene i denne sørlige delen av fylket har gjennomgått de senere årene.

Avsluttende merknader

Mange steder i Norge etableres det nå datasentre og annen kraftkrevende dataindustri. Noen bruker like mye strøm som en middels stor norsk by. Energibehovet i Hetlandsskogen industripark er anslått til 300 MW, avhengig av hva slags industri som lokkes til Hetlandsskogen. I dag blir datasentre særbehandlet; de betaler ikke eiendomsskatt og har en el-avgift på ca. 3 prosent av normaltariffen.

Norge står foran et grønt skifte der kutt i utslippene fra fossil forbrenning betyr elektrifisering i stor skala. Til dette trengs mye strøm. Elektrisk kraft er en begrenset ressurs. Stor etterspørsel etter kraft fra nye datasentre og annen kraftkrevende dataindustri, kan ført øke presset på utbygging av våre siste, urørte vassdrag og presse fram nye, upopulære vindkraftutbygginger på land. Et betimelig spørsmål er derfor om det er riktig å bruke kraftoverskuddet på denne typen kraftkrevende industri.

Det kan derfor ikke være fritt fram for enhver å bruke store energimengder uten at følgende er vurdert:

1. Samfunnsnyttens av prosjektet. Er nytten av prosjektet større enn ulempene?
2. Er lokaliseringen gunstig med tanke på optimal energiutnyttelse og reduksjon av miljøulempene?

I markedsføringen av Hetlandsskogen industripark, er det vist til sysselsettingsgevinst og til ringvirkninger for lokal økonomi både i anleggsfasen og i driftsfasen. Vi har i andre sammenhenger, blant annet i forhold til den foreslåtte utbyggingen på Kalberg i Time kommune, registrert ulike tall for hvor mange arbeidsplasser det er rimelig å forvente. Bjerkreim kommune har et særlig ansvar for at det blir operert med troverdige sysselsettingstall, og vi vil oppfordre kommunen til å undersøke nærmere hvilken sysselsettingseffekt som kan ventes ved drift av den foreslåtte industriparken.

Vi vil følge det videre planarbeidet med stor interesse. Vi vil oppfordre til dialog med våre fylkes- og lokalforeninger som sitter inne med verdifull kunnskap om Hetlandsskogen.

Med vennlig hilsen

Emily L. Halvorsen,
Koordinator, FNF Rogaland

Kopi til:

Rogaland fylkeskommune
Fylkesmannen i Rogaland
Eigersund kommune

